

ODLUKE STRANIH SUDOVA I ARBITRAŽA

POGIBELJI NA MORU

AUSTRALIA HIGH COURT

Presuda od 22. listopada 1998. godine

Great China Metal Industries Co. Ltd.

v.

Malaysian International Shipping Corporation Berhard

(Brod The "Bunga Seroja")

Vijeće: Gaudron, McHugh, Gummow, Kirby, Hayne i Callinan, JJ.

Izuzeti slučaj "pogibelji na moru" obuhvaća i takve događaje koji nisu potpuno nepredvidivi i neotklonjivi. Odnosno, predvidivost pogibelji same po sebi ne priječi prijevozniku da se oslobodi odgovornosti na temelju izuzetog slučaja "pogibelji na moru".

Brod "Bunga Seroja" u vlasništvu "Malaysian International Shipping Corporation Berhard" prevezio je pošiljku aluminijskih navoja u vlasništvu "Great China Metal Industries Co. Ltd" iz Sidneya do luke Keelung u Tajvanu. Ugovor o prijevozu je sklopljen u skladu s Haškim pravilima. Tijekom prolaza kroz Veliki australski zaljev brod je zahvatilo nevrijeme koje je nanijelo štetu i teretu i brodu.

GMCI, kao vlasnici tereta tvrdili su u svom zahtjevu za naknadu štete da su brodovlasnici prekršili članak III. stavak 2. Haških pravila koji *inter alia* propisuje:

...vozar će uredno i pažljivo krcati, rukovati, slagati, prevoziti i čuvati robu koja se prevozi, starati se za nju kao i vršiti ukrcaj.

Brodovlasnici su se pozvali na članak IV. stavak 2.(c) Haških pravila u kojem stoji da vozar nije odgovoran za oštećenje koje nastane ili proizade iz pogibelji, opasnosti ili nezgoda mora ili drugih plovnihi voda. Naveli su da je brod na odlasku iz luke bio u svakom pogledu osposobljen za predviđeno putovanje imajući na umu očekivane vremenske uvjete. Prema stajalištu brodovlasnika, neposredan uzrok oštećenja tereta je slučaj, odnosno nezgoda koja je nastala tijekom putovanja zbog vremenske nepogode.

Vlasnici tereta su dokazivali i da nije smanjena metacentrička visina¹ u skladu sa zapovjednikovim uputama te da je taj propust pridonio nastanku štete na teretu. Istaknuli su i da su brodovlasnici prekršili članak III. stavak 1. Haških pravila koji inter alia propisuje:

...da radi preuzimanja, prijevoza i čuvanja robe osposobi i dovede u ispravno stanje skladišta, hladnjače i ledenice i sve druge dijelove broda u koje se roba krca.

Prvostupanjski sud je u svojoj odluci podržao navode brodovlasnika. Sudac Carruthers je u obrazloženju presude naveo da je brod kada je isplovio iz luke Sidney bio osposobljen za plovidbu u skladu s člankom III. stavkom 1. Haških pravila. Nadalje, utvrđeno je da je vozar uredno i pažljivo ukrcao, rukovao, slagao, prevezio i čuvao teret i da nije bilo povrede članka III. stavka 2. Haških pravila. Na kraju je navedeno da nije bilo djela nepažnje ili propusta zapovjednika ili drugih osoba u službi vozara. Sudac Carruthers je zaključio da je uzrok štete na teretu izuzeti slučaj "pogibelji na moru", odnosno udari valova na brod koji su prouzročili štetu na teretu.

Vlasnici tereta su se žalili i spor je dospio pred Žalbeni sud. U žalbi su istakli pitanje vozarevog oslobodenja odgovornosti po članku IV. stavku 2.(a) Haških pravila. Tvrdili su da se brodovlasnici ne mogu braniti izuzetim slučajem "pogibelj na moru" u situaciji kad su se mogli očekivati pogoršani vremenski uvjeti. Žalbeni sud odbija žalbu i potvrđuje presudu prvostupanjskog suda.

Protiv takve odluke su se žalili vlasnici tereta i spor je dospio pred Visoki australski sud. Suci Visokog australskog suda su odbili žalbu i potvrdili odluku prvostupanjskog suda i Žalbenog suda. U presudi je potvrđeno da je brod bio osposobljen za plovidbu, primjerno opremljen, s kompletnom posadom i snadbjeven zalihama. Navedeno je i da šteta na teretu nije nastala zbog nepropisnog slaganja na brodu nego je uzrok štete "pogibelj na moru". Činjenica da su se vremenski uvjeti mogli predvidjeti ne isključuje mogućnost obrane na osnovu "pogibelji na moru". Kako vlasnici tereta nisu uspjeli dokazati kršenje članka III. stavka 2. Haških pravila obrana na temelju izuzetog slučaja "pogibelji na moru" nije dolazila u pitanje.

(Lloyd's Law Reports, Part 6 (1999) Vol. 1, p. 512)

Dino Pinjo, znanstveni novak
Jadranski zavod, HAZU

¹ Ljubomir Predojević: *Englesko - hrvatski ili srpski pomorski poslovni riječnik*, 1988. Zagreb, str. 357 "Metacentrička visina; udaljenost metacentra od sustavnog težišta broda. Ova udaljenost određuje početni stabilitet, pa ako je ta veličina negativna ili su metacentar i težište u istoj točki, brod je nestabilan."